

Az aknát jelentkezésétől számítva 420 cm mélységig tártuk fel, alja összeszűkült egy ovális alakú gödörre, melynek teljes feltárására még nem került sor. Betöltése nagyköves, téglás törmelék volt. A téglák az elpusztult olvasztótérhez köthetők. Érdekes, hogy az I. sz. akna előterének szintje mintegy 180 cm-rel volt mélyebben, mint az É-i részen feltárt helyiségek padlószintje s a tűztérbe vezető lépcső legelső foka. Az I. sz. akna K-i oldala mellett lévő, csaknem 2 m magas felmenő falazatban egy fali fülke és egy szellőzőkürtő(?) maradványa került elő, melyek kialakításánál gótikus és reneszánsz kőfaragványokat használtak fel. A feltételezett szellőzőkürtő a műhelyépület K-i oldalán lévő, külön bejárattal rendelkező, s a kemence tűzterének lépcsős lejáratahoz futó folyosóba vezet. A folyosó járószintje megegyezett az É-i helyiségek szintjével, felmenő falazata mindössze 2 kősor magasságig maradt meg. Döngölt vagy tapasztott padlóval nem rendelkező járószintjét átvágva, 50 cm mélységig vizsgáltuk falának alapozását és a hozzá tartozó rétegsort az „A” szelvényben.

Szintén megvizsgáltuk az ÉK-i helyiség falainak alapozását a külső falsík előtt, s átvágtuk az épület padlószintjét is. A műhelyépület falai a Ny-i falat kivéve a park gyepszintje alatt közvetlenül, egy ásónyom mélységben jelentkeztek. A két É-i helyiség betöltése a műhely köves-téglás omladéka volt, hasonlóan az aknák és a kemence tűzterének betöltéséhez. Az „A” szelvényben megfigyelt, mélyebben lévő munkaszintet 17. századi leleteket tartalmazó, tömött rétegsor fedte, s szinte minden metszetszalban megfigyelhettük a jellegzetes, fehér színű kőporos feltöltést, melyet a műhely pusztulása és megszüntetése utáni szintkiegyenlítés, tereprendezés végett szállítottak ide. Ez a réteg néhol a műhely omladékát is elfedve, közvetlenül a humusz alatt jelentkezett. Az újkorban a park területét feltöltötték, végleg eltüntetve a műhelyépület még látható falait. Ebben a feltöltésben sok másodlagos helyzetben lévő középkori leletet találtunk. A műhelyépület falalapozásának vizsgálatakor és az ÉK-i helyiség padlójának átvágásakor 16. századi rétegsorokat figyeltünk meg.

A műhely kutatása során az ágyúöntés technológiai folyamatának szinte valamennyi fontosabb mozzanatához köthető leletcsoport előkerült. Ezeket főként az épület külső falsíkja melletti rétegekben, beásásokban műhelyhulladék formájában tártuk fel. A nagyszámú, pozitív és negatív öntőmintákból kiemelendők azok a feliratos töredékek, melyeken öntési dátumok, s I. Rákóczi György fejedelem titulussai olvashatók. Napvilágra kerültek a nagy öntőformák összeszorítására szolgáló vasabroncsok, a formákból túlcsondult, lecsepegett, ill. a kemence fenekén visszamaradt és megdermedt bronzolvadékok. Némileg meglepő módon a műhelyhulladék között nagyobb méretű, vélhetően hibás öntvényekhez tartozó ágyúcsőtöredékek is előkerültek. A műhelyépület belső omladéka alatt, közvetlenül az egyes járószinteken néhány olyan szerszám hevert, melyeket a műhelyhez köthetünk. Az épületrészek omladékából előkerült

több száz vaslelet zöme is minden bizonnyal a műhely felszereléséhez tartozott.

Különálló csoportját alkotják a feltárt leleteknek a 17. századi tűzészeti eszközök. A kemence tüzelőfolyosójának padlóján több tucat 9–10 cm hosszú, hegyben végződő vashüvely, aprópuska került elő, melyek némelyike a röntgenfelvételek tanúsága szerint golyóval töltött állapotban van. Ugyanitt látott napvilágot egy 112 cm hosszúságú vas muskétacsó és két, erősen korrodált állapotban lévő „tüzes labda”. Az ÉNy-i helyiség padlóján puska- és ágyúgolyókat, ép üveg- és vasgránátokat tártunk fel, a II. sz. aknát kitöltő törmelékben pedig tömegével leltünk üveggránát-töredékeket. Az egyes helyiségeket fedő omladékrétegben és a feltöltési rétegekben 17. századi háztartási hulladék, zömében kerámialelet került elő. Kiemelendő egy mintegy 30, csaknem teljesen ép darabból álló habán kályhacsempe-leletegyüttes, melyet az épület K-i, külső oldalán tártunk fel.

Konzulens: dr. Benkő Elek (MTA RI), Jósvainé dr. Dankó Katalin (MNM DRM).

RINGER ISTVÁN

292. Sárpilis, Országúti-dűlő (Tolna megye) U, R, B, LT, Sza

A terület korábbi adattári adatok szerint több ismert régészeti lelőhelyet is magában foglal. Ezek az adatok az 56. sz. út Várdomb térségében végzett megelőző feltárása során tett terepbejárások eredményeként jelentősen tovább bővültek. A területhez szervesen kapcsolódik az M6 autópálya megelőző feltárás TO 009 sz. lelőhelye, melyen újkőkori, rézkori, bronzkori, kelta, császárkori bennszülött és avar objektumokat tártunk fel. 2007. novemberi terepbejárásunkkor megállapítottuk, hogy ugyanezek a kultúrák várhatóak a területen továbbra is. A terület nagysága 65,57 ha.

GAÁL ATTILA

293. Sárszentlőrinc határa (Tolna megye) Kk, Tő

2007. december 13-án terepbejárást végeztem Sárszentlőrinc határában a Sió mentén, ahol egy 1772-es kéziratot térkép által jelölt két „rom” helyét kerestem. 2002-ben már eredménytelen kísérletet tettem ugyanerre a Sió és a Sárvíz közti részen.³²

Eklézsia-kert: A falutól D-re, Sárszentlőrinc és Uzd között, közvetlenül a Sió egykori medrének Ny-i felén húzódik egy 2–3 m relatív magasságú, ÉNy-DK irányú gerinc. Ennek DK-i részén, főleg a kb. 50 m széles platóján, kb. 400 m hosszan 15–17. századi kerámiát

32 K. NÉMETH A.: Nagydorog, Pap-sziget. Régészeti kutatások Magyarországon – Archaeological Investigations in Hungary 2002. Budapest, 2004. 245.